

Schosberger Józsefné

Ez anyám, Schosberger Paula. A kép Újvidéken készült, nyolc nappal az előtt, hogy az újvidéki vérengzésben, 1942. január huszonharmadikán megölték volna.

Édesanyám, Paula 1895-ben született, Újpesten. Először elvégezte a zsidó elemi iskolát, utána a híres Veres Pálné Polgári Leányiskolába járt. Aztán elvégzett egy mérnöki szakközépiskolát. Titokban elvégezte a Montessori akadémiát, ahol iskolán kívüli nevelést kapott. [A rendelkezésre álló információk alapján nem rekonstruálható az iskolai út: nem világos, hogy valóban polgári

iskolát végzett-e vagy a Veres Pálné utcai leánygimnáziumban végzett -- a későbbiek alapján úgy tűnik, hogy gimnáziumot végzett; 'mérnöki szakközépiskola' biztosan nem létezett; végül a 'Montessori akadémiának' sem tudtunk nyomára bukkanni. Elképzelhető, hogy voltak tanfolyamok, ahol oktatták a Montessori-pedagógiát, de a Magyar Montessori Egyesület maga csak 1932-ben alakult meg. -- A szerk.]. Amikor Újvidékre költözött, ő volt az első ember, akinek olyan végzettsége volt, amivel a gyerekeket iskolán kívüli tevékenységekre lehet oktatni. A Montessori módszert használta, ami akkor nagyon modernnek számított, és azóta is fennmaradt [Maria Montessori (1870--1952) -- a nevét viselő reformpedagógiai koncepció megalkotója. Alapelve: a gyermek maga végezzen el mindent, ami fejlődését elősegíti, önmaga alkossa meg képzetét, fejlessze érzékszerveit, építse fel személyiségét. -- A szerk.].

Újvidéken volt egy zsidó óvoda is. Anyám alapította az 1930-as évek elején, saját költségén. Ez volt az első és egyetlen zsidó óvoda Újvidéken. 1935-ben, a Zsidó kultúrotthon megnyitása után az óvoda beköltözött a kultúrházba, és ekkor a hitközség át is vette. De az óvodát továbbra is anyám vezette.

Egész Újvidéken jól ismerték az óvodát, a zsidó gyerekek mellett nem zsidók is voltak. Rajzoltak, zsidó dalokat tanultak, szobrot készítettek agyagból. Az egész óvodát kisgyerekeknek szerelték föl kis asztalokkal, székekkel, sőt még kis mosdók és vécék is voltak. A gyerekeknek volt egyenruhájuk, fehér ruhácska kék széllel és egy kék mógén Dóviddal a bal oldalon, a gyerekek nevét pedig a ruha zsebére írták rá. A gyerekek gyakran készültek előadással az ünnepekre, Hanukára, Purimra, amit előadtak a hitközség tagjainak. Egy-két előadásnak még a címe is emlékszem: "Adriai éjszaka", "Gyerekek konferenciája" meg az "Erdei álom". Ezek nagyon egyszerű kis színdarabok voltak, amikben még a legkisebb gyerekek is részt tudtak venni. Időnként mi is szerepeltünk az öcsémekkel.

1941. április hatodikán kitört a háború Jugoszláviában, amikor Németország megtámadta Jugoszláviát. A családom egy darabig még megvolt itt, Újvidéken; nem mehetek ki az utcára, és nem jelenhettek meg nyilvános helyen [A kijárási és a gyülekezési tilalom nem csak a zsidókra vonatkozott, hanem minden újvidéki lakosra, de csak 1942 januárjában. Újvidéken gyakorlatilag rendkívüli állapotot vezettek be (Randolph L. Braham: A magyar Holocaust, Budapest, Gondolat/Wilmington, Blackburn International Inc., é. n. /1988/, I. 176. oldal). -- A szerk.]. Anyám otthon maradt, nem vezethette az óvodát, ahol eddig dolgozott, tehát már nem is dolgozhatott. A végén meg is semmisítették az egészet.